

Να κρίνουμε το παρελθόν για να σχεδιάσουμε το μέλλον

ΤΟ ΤΕΕ ΣΧΟΛΙΑΖΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΣΧΕΔΙΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Το ΤΕΕ, μετέχοντας στη δημόσια διαβούλευση για το υπό κατάρτιση Σχέδιο Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΣΑΑ), απέστειλε στον υφυπουργό ΠΕΧΩΔΕ Σταύρο Καλογιάννη τα σχόλια και τις προτάσεις του.

Όπως είναι γνωστό, το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει αναλάβει το έργο του συντονισμού των συναρμόδιων υπουργείων και φορέων, των κοινωνικών εταίρων και των ενεργών πολιτών, για την κατάρτιση της Εθνικής ΣΑΑ, υπό το φως της αναθεωρημένης Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο κείμενο του ΤΕΕ υπογραμμίζεται ότι κεντρικό στόχο της Εθνικής ΣΑΑ θα πρέπει να αποτελεί η προστασία, αναβάθμιση και αειφορική διαχείριση του Περιβάλλοντος. Κατ' αυτόν τον τρόπο το περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, της δημόσιας υγείας, καθώς και στην ενίσχυση της οικονομίας και τη δημιουργία απασχόλησης.

Ενόψει της κατάρτισης της νέας Εθνικής ΣΑΑ, στη βάση των απαιτήσεων και της ανανεωμένης Ευρωπαϊκής ΣΑΑ, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η Ελληνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΕΣΒΑ) του 2002⁽¹⁾ και να απαντηθεί από τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας κατά πόσο αυτή η στρατηγική εφαρμόστηκε, σε ποιο βαθμό, και αν έγινε η αναγκαία αξιολόγηση της εφαρμογής της για το διάστημα 2002-2006. Αυτό το στοιχείο είναι ιδιαίτερα χρήσιμο, καθώς, με εξαίρεση ορισμένων νέων θεμάτων που προσετέθησαν στην αναθεωρημένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ, ο κύριος κορμός παραμένει ο ίδιος. Επιπλέον η ΕΣΒΑ 2002 περιέχει θέματα που προσιδιάζουν στην κατάσταση της χώρας μας και τα οποία δεν αναφέρονται υποχρεωτικά στην ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ. Είναι όμως α-

ναγκαία, καθώς αποτελούν σημαντικές πτυχές της αειφόρου ανάπτυξης στην Ελλάδα.

Η ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ, αναδεικνύει τους τρεις πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης δηλαδή το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία, υιοθετώντας συμπληρωματικές δράσεις που ενσωματώνουν τις τρεις διαστάσεις της αειφορίας. Αυτό στην πράξη σημαίνει την ουσιαστική συνεργασία πολλών φορέων όχι μόνο ως προς το σχεδιασμό των πολιτικών αλλά και σε ό,τι αφορά στην εφαρμογή τους και το συντονισμό των δράσεων. Το ίδιο αφορά και στην Εθνική ΣΑΑ, όπου τόσο ο σχεδιασμός, όσο και η εφαρμογή της προϋποθέτουν τη συνεργία πολλών παραγόντων για την παραγωγή συγκεκριμένου έργου.

Στην ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 15ης/16ης Ιουνίου 2006, εισάγονται ποιοτικά στοιχεία, τα οποία επαναπροσδιορίζουν τους αμιγώς οικονομικούς στόχους και τους εμπλουτίζουν με τη διάσταση της προστασίας του περιβάλλοντος, της κοινωνικής προστασίας, της υγείας, της ισότητας, της ευημερίας, καθώς και της ανάληψης ευθυνών σε διεθνές επίπεδο. Εξαιτίας δε των αρνητικών τάσεων σε τομείς όπως η κλιματική αλλαγή, η ανορθολογική χρήση της ενέργειας, οι απειλές κατά της δημόσιας υγείας από περιβαλλοντικούς παράγοντες, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, η δημογραφική πίεση και η γήρανση του πληθυσμού, η διαχείριση των φυσικών πόρων, η απώλεια της βιοποικιλότητας, η χρήση γης και οι μεταφορές, προέβλεπε η ανάγκη ανάληψης βραχυπρόθεσμης δράσης με ταυτόχρονη διατήρηση της μακροπρόθεσμης προοπτικής. Η ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ περιλαμβάνει τις εξής προκλήσεις:

1. Κλιματικές αλλαγές και καθαρή ενέργεια

Η ενότητα αυτή στην ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ αποτελεί τη σύνθεση των εξής ενότητων της ΕΣΒΑ 2002:

4.1 Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής (σελίδα 32)

4.2 Μείωση αερίων ρύπων (σελίδα 34) και

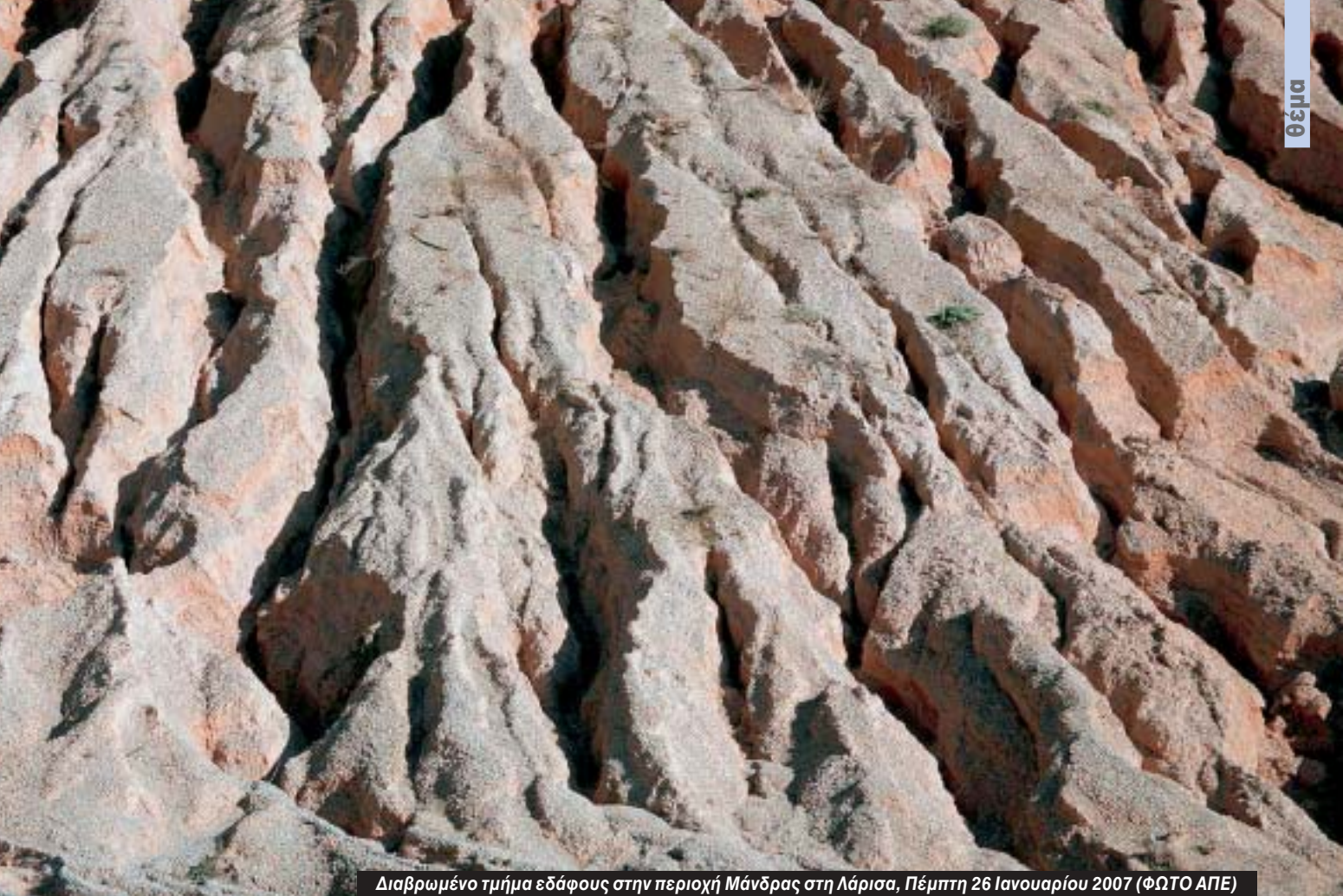
6.4 Ενεργειακός τομέας (σελίδα 57)

Οι ενότητες αυτές θα πρέπει να επικαιροποιηθούν στη βάση του απολογισμού του τι έχει γίνει

Κύριες Προκλήσεις

μέχρι σήμερα, παίρνοντας υπόψη και τα νέα δεδομένα. Θα πρέπει δηλαδή μεταξύ άλλων να υπάρξει εκτενής αναφορά στα ζητήματα της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου του Κιότο στη χώρα μας, στο πού βρισκόμαστε σε σχέση με τις υποχρεώσεις μας κατά τη νέα περίοδο εφαρμογής του Πρωτοκόλλου, καθώς και στην κατάσταση σε σχέση με τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), την εξοικονόμηση ενέργειας και άλλες παραμέτρους που θέτει το Πρωτόκολλο. Ιδιαίτερα χρήσιμο θα ήταν να υπάρξει από την πλευρά της

1. Τόσο το Κείμενο αναθεωρημένης Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (2006), όσο και το κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (2002) βρίσκονται δημοσιευμένα στην ηλεκτρονική σελίδα του ΥΠΕΧΩΔΕ <http://www.minenv.gr/4/4/1/g41/10.html>

Διαβρωμένο τμήμα εδάφους στην περιοχή Μάνδρας στη Λάρισα, Πέμπτη 26 Ιανουαρίου 2007 (ΦΩΤΟ ΑΠΕ)

Πολιτείας μία αξιολόγηση τύπου Stern για τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή στην οικονομία της χώρας.

Στους βασικούς άξονες των τριών αυτών ενότητων (σελ. 33, 36 και 58) προτείνουμε να προστεθεί Δράση για την προώθηση του βιοκλιματικού σχεδιασμού και της ενεργειακής ταυτότητας των κτιρίων, τόσο κατά την κατασκευή όσο και κατά τη χρήση τους.

Προτείνουμε επίσης να υπάρξει πρόβλεψη οικονομικών κινήτρων για κτίρια με υψηλή ενεργειακή επίδοση μέσω χαμηλότερης φορολογίας ή φοροαπαλλαγών, ευνοϊκοί όροι δανειοδότησης ιδιωτών για προμήθεια και εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας -σημειωτέον ότι στο παρελθόν υπήρξε πρόβλεψη φοροαπαλλαγής για την εγκατάσταση ηλιακών θερμοσίφωνων, που όμως καταργήθηκε στη συνέχεια, εφαρμογή συστήματος πίστωσης «πράσινων» μονάδων, κάθε φορά που γίνονται επενδύσεις σε ΑΠΕ, επιδότηση θέσεων εργασίας κ.ά.

2. Βιώσιμες μεταφορές

Στην ΕΣΒΑ 2002 η σχετική ενότητα 6.5 Μεταφορές (σελ. 59) θα πρέπει να επικαιροποιηθεί και εμπλουτισθεί με τέτοιο τρόπο που να ανταποκρί-

νεται στα νέα θέματα που θέτει η ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ, η οποία στο εν λόγω κεφάλαιο υιοθετεί ένα διευρυμένο πλαίσιο ζητημάτων που άπτονται των μεταφορών εισάγοντας τις επιπτώσεις στο περιβάλλον, την κοινωνία, την οικονομία. Αυτά είναι ενδεικτικά: η αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη ζήτηση για μεταφορές, η μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων, η μείωση της ηχορύπανσης, η αύξηση της οδικής ασφάλειας κ.ά.

Παράλληλα, θα πρέπει να προστεθούν δράσεις για την περιβαλλοντική συμβατότητα των σιδηροδρομικών και θαλάσσιων μεταφορών.

3. Βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση

Επισημαίνουμε την ιδιαίτερη σημασία και ευρύτητα αυτής της νέας ενότητας στην ανανεωμένη Εθνική ΣΑΑ. Το ΤΕΕ στη HELECO '05 είχε αφιερώσει ειδική ενότητα με τη συμμετοχή εκπροσώπων πολλών αρμοδίων για το θέμα φορέων, για το δέον γενέσθαι στη χώρα μας στον τομέα της υιοθέτησης βιώσιμων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης. Επισημαίνουμε το γεγονός ότι στην ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ αν και υπάρχει ισότιμη αναφορά στη βιώσιμη παραγωγή και τη βιώσιμη κατανάλωση, εντούτοις τα παραδείγματα δράσεων αναφέρονται όλα στην παραγωγή.

Προτείνουμε στην Εθνική ΣΑΑ να προστεθούν

άξονες πολιτικής για την προώθηση της αλλαγής των καταναλωτικών συνηθειών που δεν συνάδουν με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Δράσεις που θα πρέπει να προβλέπουν την εκπαίδευση των καταναλωτών σε νέες καταναλωτικές συνήθειες (γενικότερα θέματα εκπαίδευσης από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση) και δημιουργία κατάλληλων ελεγκτικών μηχανισμών για τον εντοπισμό παραβιάσεων των αρχών της ποιότητας και της προστασίας της δημόσιας υγείας.

Επιπλέον, δράσεις για την προώθηση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, είτε μέσω μείωσης (ορθολογικοποίησης) των φορολογικών συντελεστών για τα προϊόντα αυτά, είτε μέσω αύξησης της επιδότησης για νέες επενδύσεις, καθώς και η προώθηση της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης ποιότητας στις διαδικασίες παραγωγής, με σκοπό την ικνηλασιμότητα των υλικών που χρησιμοποιούνται και την παροχή έγκυρης πληροφόρησης στον καταναλωτή.

4. Διαχείριση των φυσικών πόρων

Στην εν λόγω ενότητα προτείνεται η ένταξη θεμάτων όπως:

- Η καταγραφή των φυσικών πόρων και η επικαιροποίηση των πολιτικών για την προστασία τους.

- Ο χωροταξικός σχεδιασμός (βλ. σελίδα 13).
- Η ολοκλήρωση του Εθνικού Κτηματολογίου.
- Η κατάρτιση Δασολογίου και Δασικών Χαρτών.
- Η διαχείριση υδατικών πόρων με την κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης (σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο).
- Η ενδυνάμωση των ελεγκτικών μηχανισμών (Νομαρχίες, Περιφέρειες, ΥΠΕΧΩΔΕ) αρμόδιων για περιβαλλοντικές παραβάσεις.
- Η Αγροτική Πολιτική να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις και τους περιορισμούς που θέτουν τα σχέδια διαχείρισης των φυσικών πόρων που θα χρησιμοποιηθούν (π.χ. αλόγιστη χρήση νερού για άρδευση συγκεκριμένων υδροβόρων καλλιεργειών) και να στρέφεται προς περιβαλλοντικά φιλικότερες γεωργικές καλλιέργειες.
- Η προώθηση τεχνολογιών περιβάλλοντος σε όλους τους πιο πάνω τομείς. Σημειωτέον ότι για το θέμα των τεχνολογιών περιβάλλοντος το ΤΕΕ στο πλαίσιο της HELECO '05 είχε οργανώσει ειδική εκδήλωση με τη συμμετοχή του ΕΟΠ⁽²⁾ από την οποία εξήχθησαν σημαντικά συμπεράσματα.

5. Δημόσια Υγεία

Η ενότητα που αφορά στη δημόσια υγεία στην ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων τα οποία συνδέονται με την προαγωγή της καλής δημόσιας υγείας και την άρση των κινδύνων από τους οποίους αυτή απειλείται. Σημαντικά κατά την άποψή μας ζητήματα που άπτονται της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος τα οποία θα πρέπει να ενταχθούν στην Εθνική ΣΑΑ είναι:

- Η υλοποίηση των προσαπαιτούμενων για την εφαρμογή του κανονισμού REACH στη χώρα μας, ο οποίος τίθεται σε ισχύ τον Απρίλιο του 2007.
- Η ποιότητα του αέρα στο εσωτερικό των κτιρίων και η ρύθμιση θεμάτων που αφορούν σε αυτήν.
- Η υγεία των πολιτών και ιδιαίτερα των παιδιών σε σχέση με την ποιότητα του περιβάλλοντος.
- Η ασφάλεια τροφίμων και ζωοτροφών.
- Η δημιουργία συνθηκών ετοιμότητας στο ΕΣΥ για την αντιμετώπιση τροπικών ή άλλων νόσων (ελονοσία, λείσμανιαση κ.ά.) που μπορεί να εμφανιστούν λόγω της ανόδου της θερμοκρασίας.
- Εκσυγχρονισμός και οικονομική βιωσιμότη-

- τα υποδομών παροχής των υπηρεσιών υγείας.
- Περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων δημόσιων υπηρεσιών υγείας.
- Η βελτίωση της ποιότητας του αέρα και του νερού, που δεν περιλαμβάνονται στην ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ παρά μόνο ως βελτίωση της πληροφόρησης για την περιβαλλοντική ρύπανση. Στα καθ' ημάς το πρόβλημα παραμένει και επομένως πρέπει να υπάρξει σαφής αναφορά στην Εθνική ΣΑΑ με συγκεκριμένες πολιτικές και δράσεις. Σε αυτές θα πρέπει να προστεθούν η διαχείριση των απορριμμάτων και η απάλειψη των ΧΑΔΑ που έχουν άμεσο αντίκτυπο στη δημόσια υγεία.
- Κάλυψη του συνόλου των αστικών κέντρων

μέτρα για την αύξηση του ρυθμού γεννήσεων σε «βιώσιμα επίπεδα» έτσι ώστε να ανακοπεί η γήρανση του πληθυσμού και η φυσική μείωση του πληθυσμού), αφήνοντας εμμέσως να εννοείται ότι ενδεχομένως η απάντηση στο πρόβλημα είναι η μετανάστευση.

Στη χώρα μας, όπου αντιμετωπίζουμε έντονο πρόβλημα υπογεννητικότητας και γήρανσης του πληθυσμού, θα πρέπει να υπάρξουν πολιτικές στήριξης των νέων οικογενειών αλλά και στήριξης των ήδη πολυτέκνων, με οικονομικές και κοινωνικές παροχές. Παράλληλα θα πρέπει να δοθεί έμφαση τόσο στην απασχόληση των νέων όσο και στη δικαίη προσφορά ευκαιριών εργασίας σε όλες τις γενιές.

Η Αθήνα ... από ψηλά. Από την έκθεση αεροφωτογραφίας του Θανάση Σταυράκη (Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2006)

από μονάδες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων. Γενικότερα, κάλυψη από μονάδες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων όλων των οικισμών με ισχύον πληθυσμό τέτοιο, που με βάση τους χρονικούς σταθμούς - στόχους της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, θα πρέπει να καλύπτονται από τέτοιες εγκαταστάσεις.

- Εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών για τη μείωση των εκπομπών από τη βιομηχανία.

6. Κοινωνική ένταξη, δημογραφία και μετανάστευση

Παρότι η ενότητα αυτή στην ανανεωμένη Ευρωπαϊκή ΣΑΑ αναφέρεται στο δημογραφικό πρόβλημα, δεν προβλέπει ουσιαστικά κανένα στόχο και καμία δράση για την ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος στη ρίζα του (δηλ.

7. Παγκόσμια φτώχεια και προκλήσεις της αειφόρου ανάπτυξης

Στην Εθνική ΣΑΑ θα πρέπει να υπάρξουν πολιτικές και δράσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας στη χώρα μας με την αναδιάρθρωση και ταυτόχρονα αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι υπάρχουν γύρω στα δύο εκατομμύρια άτομα που είναι φτωχοί, καθώς έχουν ετήσιο εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας όπως αυτό ορίζεται στην ΕΕ (κάτω των 5.650 ευρώ ετησίως).

Οριζόντιες πολιτικές που συμβάλλουν στην οικονομία της γνώσης

I. Εκπαίδευση και κατάρτιση

Χρειάζεται η εξειδίκευση των αναφερομένων

2. ΕΟΠ: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος

στο αντίστοιχο κεφάλαιο της ΕΣΒΑ 2002 (σελίδα 69). Ταυτόχρονα χρειάζεται σαφής αναφορά στις δράσεις με προστιθέμενη αξία στον τομέα της απασχόλησης και μέτρα για την ενίσχυσή τους με ταυτόχρονη αποτίμηση των αποτελεσμάτων στους δείκτες αξιολόγησης της αειφορίας.

2. Έρευνα και ανάπτυξη

Σε συνεργασία με την πανεπιστημιακή κοινότητα και τα ερευνητικά ιδρύματα, θέματα που άπτονται των συνθηκών της χώρας μας στην κατεύθυνση της εφαρμογής της ΕΣΑΑ, θα πρέπει να τεθούν στο επίκεντρο της ερευνητικής διαδικασίας. Στην κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να ενεργοποιηθεί και το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας.

Χρηματοδοτικά και οικονομικά μέσα

Με την εμπειρία από αστοχίες κυρίως σε σχέση με την απορρόφηση κονδυλίων κατά το παρελθόν, θα πρέπει να διαμορφωθούν συνθήκες έγκαιρης απορρόφησης και προϋποθέσεις βιωσιμότητας των κοινοτικών προγραμμάτων και μετά το πέρας της χρηματοδότησης. Στις προτεραιότητες θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση πόρων για την οργάνωση και λειτουργία των απαραίτητων φορέων (π.χ. φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, ΕΟΕΔΣΑΠ κλπ.), ελεγκτικών μηχανισμών κλπ.

Επικοινωνία, κινητοποίηση φορέων και πολλαπλασιασμός της επιτυχίας

Αφού ολοκληρωθεί η Εθνική ΣΑΑ αυτή θα πρέπει να γίνει γνωστή στην ελληνική κοινωνία. Τα συναρμόδια Υπουργεία και οι φορείς θα πρέπει να την εντάξουν στην επικοινωνιακή τους πολιτική. Με τρόπο καταληπτό θα πρέπει να γνωστοποιηθεί στους Έλληνες πολίτες προκειμένου αυτοί να γίνουν κοινωνοί της έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης. Η Αυτοδιοίκηση έχει σημαντικό ρόλο σε αυτόν τον τομέα, όπως και οι κοινωνικοί φορείς. Στο κεφάλαιο αυτό εντάσσεται και η Κοινωνική Εταιρική Ευθύνη - Περιβαλλοντική η οποία βρίσκεται στα οπάργα στη χώρα μας.

Εφαρμογή, έλεγχος και συνέχιση

Προκειμένου να διαπιστώνεται η επιτυχία της εφαρμογής του μοντέλου της αειφορίας πρέπει να είναι δυνατή η ποσοτική και ποιοτική καταμέτρηση των αποτελεσμάτων με τη χρήση δεικτών. Υπενθυμίζουμε ότι μία πρώτη προσπάθεια αποτίμησης με δείκτες της ΕΣΒΑ 2002 είχε γίνει από το ΕΚΠΑΑ το 2003. Στη νέα ΕΣΑΑ θα πρέπει να ορίζονται οι δείκτες οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την παρακολούθηση της πορείας προς τους τεθέντες στόχους, στη βάση των νέων δεδομένων.

Ειδικά θέματα που αφορούν στη χώρα μας

Η Εθνική ΣΑΑ θα πρέπει να συμπληρωθεί και με θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες συνθήκες της χώρας. Τέτοια ζητήματα μπορεί να είναι τα ακόλουθα:

Πολιτιστική κληρονομιά

- Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Παροχή κινήτρων για αναστήλωση παλαιών κτιρίων.
- Σχεδιασμός των μεταφορικών υποδομών με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η άνετη πρόσβαση στα πολιτιστικά μνημεία και να αναδεικνύονται οι αρχαιολογικοί χώροι (π.χ. «αρχαιολογικές διαδρομές»).
- Διαφύλαξη της μουσικής παράδοσης, της λαογραφίας και της πεζογραφίας μέσω της εκπαίδευσης.

Αποτελούν βασικό στοιχείο της εθνικής μας ταυτότητας, και «σήμα κατατεθέν» της Ελλάδας σε παγκόσμιο επίπεδο (κλασικές αρχαιότητες). Μπορεί να συνδυαστεί αρμονικά με την τουριστική ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε νέες υποσχόμενες αγορές όπως της Ασίας (ιδιαίτερα της Κίνας). Επιπρόσθετα και η πληθώρα των θρησκευτικών μνημείων (Μετέωρα, Άγιον Όρος, διάφορα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μοναστήρια κλπ.) μπορεί να προσελκύσει σημαντικό θρησκευτικό τουρισμό.

Πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια έτσι ώστε η ανάπτυξη και η ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς να συμβαδίζουν και όχι να ανταγωνίζονται η μία την άλλη. Ταυτόχρονα θα πρέπει να προβληθούν και άλλες πτυχές της πολιτιστικής μας ταυτότητας, όπως η μουσική, η ζωγραφική, η λαογραφία, η λογοτεχνία, οι αρχαίοι φιλόσοφοι κλπ.

Τουρισμός

1. Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οικοτουρισμού και ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων.

2. Συνδυασμός της Τουριστικής Πολιτικής με την Πολιτική για την Προστασία των Φυσικών Πόρων, με σκοπό τη διασφάλιση της βιωσιμότητας. Η τουριστική ανάπτυξη να κινείται με γνώμονα την οικονομική ανάπτυξη, την προστασία και το σεβασμό του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, την αύξηση της απασχόλησης, την επιμήκυνση της τουριστικής σεζόν.

Συγκριτικά πλεονεκτήματα: Θαλάσσιο μέτωπο, νησιά, μεγάλη ποικιλία τοπίου (εναλλαγές βουνού - θάλασσα), αρχαιότητες, μοναδικά

θρησκευτικά μνημεία (π.χ. Άγιον Όρος και Μετέωρα), παραδοσιακοί οικισμοί.

Στόχοι:

- Συμβολή στο ΑΕΠ
- Αύξηση απασχόλησης
- Διαχείριση πιέσεων στο περιβάλλον, ειδικά από το μαζικό τουρισμό
- Χωρική διάχυση
- Διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος (ανάπτυξη οικοτουρισμού, αγροτουρισμού, τουριστική ανάπτυξη παραδοσιακών οικισμών, συνεδριακός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός κλπ.)
- Δημιουργία προστιθέμενης αξίας στην ευρύτερη περιοχή
- Σεβασμός στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον

Πολύ σημαντικά είναι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, δηλαδή ποιο το μείγμα τουριστικού προϊόντος και το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης. Θα πρέπει να αποφευχθεί η μαζικοποίηση του τουριστικού προϊόντος (τουριστική ανάπτυξη τύπου Ισπανίας) με περιορισμό των πολύ μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων (π.χ. τύπου Φαληράκι στη Ρόδο, Κως ή Χερσονήσου στο Ηράκλειο Κρήτης) σε αυστηρά καθορισμένες περιοχές με βάση την ήδη διαμορφωθείσα κατάσταση, το φυσικό ανάγλυφο και το δομημένο περιβάλλον, καθώς και τις υπάρχουσες ή σχεδιαζόμενες υποδομές. Ο μαζικός τουρισμός έχει πολύ σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, πολλές φορές αλλοιώνει το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και υπονομεύει μακροπρόθεσμα την τουριστική ανάπτυξη, καθώς αποφέρει διαρκώς μειούμενα κατά κεφαλήν έσοδα (ανά τουρίστα).

Γεωργία & Αλιεία

- Αλλαγή μοντέλου αγροτικής ανάπτυξης από το στόχο της αύξησης του όγκου της παραγωγής στο στόχο της παραγωγής ποιοτικών αγροτικών προϊόντων (έμφαση στην ποιότητα και όχι στην ποσότητα).
- Ενίσχυση ορθών γεωργικών πρακτικών (συμπεριλαμβανομένης της ορθής χρήσης φυτοφαρμάκων).
- Ορθολογική επιλογή είδους καλλιεργειών με βάση τους διαθέσιμους υδατικούς πόρους.
- Ενίσχυση των προγραμμάτων βιολογικής καλλιέργειας.
- Καταπολέμηση της νηρορύπανσης.
- Προστασία αγροτικών γαιών από εντατική εκμετάλλευση σύμφωνα με τα όρια της βιωσιμότητας του εδάφους. ▶

- Ερημοποίηση (δασικές πυρκαγιές, υπερβόσκηση – αλάτωση εδάφους και υπόγειων υδάτων λόγω υπεράντλησης).
- Εξάλειψη μη βιώσιμων αλιευτικών πρακτικών (παράνομων ή νόμιμων έως τώρα).
- Αυστηρή τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και έλεγχος των περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας των ιχθυοκαλλιεργειών.
- Επιμόρφωση νέων αγρωτών, επιδότηση γεωργικών επενδύσεων.
- Θέσπιση συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τους γεωργούς με σκοπό τη βελτίωση των γεωργικών μεθόδων και πρακτικών.

Νησιά και ορεινές περιοχές

Η Εθνική ΣΑΑ μπορεί να ασχοληθεί ειδικότερα με περιοχές της χώρας με ειδικά χαρακτηριστικά όπως τα νησιά και οι ορεινές περιοχές. Αν και τα προβλήματα δεν είναι τα ίδια πάντα στις δύο περιπτώσεις, υπάρχουν όμως σημαντικές ομοιότητες. Επιγραμματικά ζητήματα που μπορούν να θιγούν αναφορικά με τα νησιά ή/και τις ορεινές περιοχές είναι:

- Προσβασιμότητα - μεταφορές
- Συγκριτικές ελλείψεις υπηρεσιών σε σχέση με μεγάλα αστικά κέντρα
- Περιορισμένη δυνατότητα κατάρτισης ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Έλλειψη υποδομών (ηλεκτρισμός, ύδρευση, αποχέτευση/βιολογικοί καθαρισμοί, διαχείριση στερεών απορριμμάτων) – συγκριτικά υψηλό κόστος κατασκευής και λειτουργίας
- Έλλειψη αυτάρκειας σε φυσικούς πόρους (νερό, ενέργεια, αγροτοκτηνοτροφικά προϊόντα)
- Εγκατάλειψη υπαίθρου λόγω έλλειψης εργατικών χεριών
- Εποχικότητα
- Μικρό μέγεθος αγορών
- Τεχνολογικό έλλειμμα
- Μικρός και μειούμενος πληθυσμός και μεγάλο ποσοστό ηλικιωμένων (μικρό ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού)

Σε κάποιες περιοχές (είτε νησιά είτε ορεινές περιοχές) υπάρχει σημαντική βελτίωση τα τελευταία χρόνια και αντιστροφή της τάσης μείωσης του πληθυσμού. Σε κάποιες περιπτώσεις, ειδικά σε ορισμένα νησιά με έντονη ανάπτυξη (π.χ. Πάρος, Μύκονος, Σαντορίνη), αυτό έχει οδηγήσει σε άλλου τύπου προβλήματα.

Διαχείριση διασυνοριακών πόρων

Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στα σημεία που αφορούν στη διαχείριση των φυσικών πόρων σε ευαίσθητες γεωπολιτικά περιοχές των νησιών και των διασυνοριακών περιοχών της χώρας ιδιαίτερα τώρα με την είσοδο των δύο νέων μελών στην ΕΕ.

- Θεσμοθέτηση πλαισίου διαχείρισης των φυσικών, ενεργειακών, και κυρίως υδατικών πόρων μεταξύ κρατών - μελών της ΕΕ (Βουλγαρία, Ρουμανία) και μη (FYROM, Αλβανία).
- Ανάπτυξη υποδομών, μονάδων επεξεργασίας και διαχείρισης αποβλήτων και ελέγχου ποιότητας των υδάτων κατά μήκος της συνοριακής γραμμής.

Διαχείριση στερεών αποβλήτων

• Γνώση των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών παραγόμενων Στερεών Αποβλήτων, με εφαρμογή εκτεταμένων προγραμμάτων προσδιορισμού τους.

• Ορθολογικοποίηση του συνολικού συστήματος Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (Παραγωγή, προσωρινή αποθήκευση, συλλογή, μεταφορά, μεταφόρτωση, επεξεργασία και τελική διάθεση) βάσει εμπεριστατωμένων μελετών.

• Λήψη μέτρων, που θα αποσκοπούν στη μείωση παραγωγής Στερεών Αποβλήτων ή έστω στην επιβράδυνση του ρυθμού αύξησής τους.

• Λήψη μέτρων, που θα αποσκοπούν στη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των Στερεών Αποβλήτων (μείωση επικινδυνότητας, βελτίωση επεξεργασιμότητας).

• Εξάλειψη του φαινομένου της ανεξέλεγκτης διάθεσης Στερεών Αποβλήτων

• Ανακύκλωση – συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης (αποτελεσματικότερος έλεγχος της λειτουργίας τους προκειμένου να αξιοποιούνται με τον βέλτιστο τρόπο οι οικονομικοί πόροι – ρυθμιστικός ρόλος πολιτείας, επέκταση σε νέες κατηγορίες αποβλήτων).

• Κατασκευή Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Αστικών Στερεών Αποβλήτων, με σκοπό την επίτευξη των στόχων της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, ως προς τη μείωση των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που καταλήγουν σε ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ, και την Αξιοποίηση των αποβλήτων με ανάκτηση υλικών και ενέργειας.

• Ασφαλής τελική διάθεση Αστικών Στερεών Αποβλήτων

• Αποτελεσματική και ορθολογική Διαχείριση λοιπών ειδικών κατηγοριών Στερεών Αποβλήτων (νοσοκομειακά, μη επικίνδυνα βιομηχανικά, ιλύες Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Υγρών Αποβλήτων, γεωργικά, κτηνοτροφικά, επικίνδυνα απόβλητα κλπ.). Επίσης:

Το θαλάσσιο περιβάλλον με πυρήνα την αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης

Ενίσχυση των δομών και μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης της θαλάσσιας ρύπανσης.

Διαχείριση παρακτίων ζωνών με έμφαση στον αιγιαλό και την παραλία

Εκπόνηση πολιτικής ορθολογικής διαχείρισης των παρακτίων ζωνών με έμφαση στην αντιμετώπιση των πιέσεων που δέχεται ο αιγιαλός και η παραλία παίρνοντας υπόψιν το εύθραυστο του χαρακτήρα αυτών των περιοχών, γεγονός που καθιστά σε πολλές περιπτώσεις τις βλάβες μη ανατάξιμες.

Αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών και πολιτική προστασία

Θωράκιση της πολιτικής προστασίας της χώρας με έμφαση στην αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων από φυσικές καταστροφές, πλημμύρες, Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης (BAME) κ.ά.

Χωροταξικός σχεδιασμός

• Έλεγχος αυθαίρετης δόμησης

• Ιδιωτική πολεοδόμηση

• Αντισταθμιστικοί μηχανισμοί οικονομικού και χωρικού χαρακτήρα (μεταφορά συντελεστή δόμησης, αξιοποίηση κτηματικής περιουσίας Δημοσίου, αποζημίωση σε γη με δημιουργία τραπεζών γης κλπ.) – συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτών με στόχο την ανάπλαση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών

• Ανάδειξη διεθνούς ρόλου των μητροπόλεων Αθήνας και Θεσσαλονίκης (ολοκλήρωση διεθνούς εμβέλειας έργων υποδομής και διασυνδέσεων – ενίσχυση κατά προτεραιότητα σημαντικών δυναμικών κλάδων όπως ναυτιλία, τηλεπικοινωνίες, τράπεζες – βελτίωση ποιότητας ζωής κλπ.)

• Ανάδειξη περιφερειακής εμβέλειας αστικών κέντρων (Πάτρα, Γιάννενα, Ηράκλειο, Λάρισα - Βόλος, Ρόδος, Καβάλα, Αλεξανδρούπολη κλπ.)

• Διακυβέρνηση αστικών κέντρων

Διοικητική ανασυγκρότηση σε επίπεδο υπουργείων, περιφερειών, ΟΤΑ

Σε επίπεδο διοικητικής οργάνωσης θα πρέπει να γίνουν πολλά προκειμένου η Δημόσια Διοίκηση να είναι σε θέση να διαχειριστεί τις νέες απαιτήσεις. Πρόκειται για οριζόντια θέματα που άπτονται πολλών Υπουργείων τα οποία λειτουργούν με κάθετη αντίληψη των πραγμάτων, σε πολλές δε περιπτώσεις και ανταγωνιστικά μεταξύ τους, ιδίως στο θέμα των αρμοδιοτήτων. Για να γίνει εφικτή η υλοποίηση της Εθνικής ΣΑΑ είναι απολύτως αναγκαία η διοικητική ανασυγκρότηση της χώρας σε επίπεδο Υπουργείων, Περιφερειών και ΟΤΑ. ■